

Литвинчук А. О.

кандидат економічних наук, заступник директора з науково-організаційної роботи ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, a.litvinchuk@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7523-558X>

Гайдук І. С.

молодший науковий співробітник науково-організаційного відділу ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, gaiduk94ivan@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3144-1469>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ СУБВЕНЦІЙ ТА ДОТАЦІЙ НА ОСВІТУ: ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто сутність поняття дотації та субвенції, їх відмінність та схожість між собою. Представлено узагальнення зарубіжного досвіду Естонії, Польщі, США та інших країн у сфері розподілу освітньої субвенції. На основі даних ОЕСР для країн, досвід яких, на думку авторів, є показовим для України, співставлено річні витрати закладів освіти на одного учня, простежено взаємозв'язок між сукупними витратами на одного учня (у віці від 6 до 15 років) із середньою продуктивністю читання за результатами міжнародного порівняльного оцінювання PISA, оцінено витрати на заклади освіти у відсотках від ВВП. Проведено загальний огляд структури та динаміки видатків державного та зведеного бюджетів України на освіту.

Ключові слова: освіта, освітня субвенція, дотація, ОЕСР, державний та місцевий бюджет, бюджетні видатки.

Рис. 6. Табл. 1. Літ. 11.

JEL classification: I21, I22, I28.

У світовій практиці здійснення між-бюджетних прямих трансфертів прийнято виділяти три їх основні види – субсидії, бюджетні дотації та субвенції. В нашій державі законодавством передбачено використання лише субвенцій та дотацій.

Мета статті полягає в ідентифікації показового зарубіжного досвіду застосування субвенцій та дотацій на освіту та визначенні їх впливу на результат навчання.

Методи дослідження – загальнонаукові емпіричні (статистичний опис, порівняльний аналіз) та теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, економіко-математичне моделювання, індукція, дедукція, пояснення, класифікація).

В ході дослідження можливостей використання зарубіжного досвіду застосування субвенцій та дотацій на освіту були проаналізовані праці таких українських та закордонних вчених, як Р. Шиян, Я. Герчинський, В. Базилевич, Л. Баластрик, В. Нагребельний, Т. Боголіб та ін. [1–5].

Визначення дотації, як різновиду субсидії, полягає в тому, що вона надається із бюджету вищого рівня бюджету нижчого рівня на умовах безоплатності та безповоротності. Дотація дає змогу реалізувати такі заходи, як подолання наслідків надзвичайних ситуацій, непередбачувані події соціально-значущого рівня і тощо.

Субвенція (від лат. *subvenio* – «приходжу на допомогу») – це форма гро-

шової допомоги місцевим бюджетам із державного бюджету, яка призначена для конкретно прописаної цілі/цілей [6].

В. Д. Базилевич та Л. О. Баластрик субвенцію розглядають як суму грошей, яка виділяється з бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня, має цільове призначення для здійснення сумісного фінансування певного заходу і підлягає поверненню у випадку порушення її цільового призначення [3, с. 40].

В. П. Нагребельний зазначає, що субвенція застосовується як метод бюджетного регулювання з метою збалансування бюджетів нижчого рівня і надається з чітко визначеним призначенням часткової державної фінансової допомоги на програми і заходи, спрямовані на підтримку гарантованого законодавством мінімуму соціальної забезпеченості населення регіонів, де такий мінімум не забезпечується власними бюджетними доходами з незалежних від них причин економічного розвитку [4].

Поняття дотації та субвенції часто ототожнюються, проте для них характерні і певні суттєві відмінності. Серед основних відмінностей варто відзначити наступні:

- цільове призначення (субвенція має чітке цільове направлення, в той час як дотація не має цільового харак-

теру та видається для збалансування бюджетів нижчих рівнів);

- контроль і звіт (дотація не потребує звіту, а звітування по субвенції обов'язкове);

- необхідність повернення (використання не за призначенням дотації говорить про відсутність необхідності повернення коштів по ній; субвенцію доведеться повертати в обов'язковому порядку в разі нецільового використання коштів чи суттєвих порушень);

- особливості надання (субвенція виділяється на конкретний проект, ціль, а дотація – у зв'язку з нестачею коштів для поточних витрат нижчестоящего бюджету).

Для полегшення співставлення даних у наведеному в статті матеріалі розглянемо окремі аспекти українських реалій щодо фінансування освіти та розподілу освітньої субвенції (таблиця).

За даними таблиці бачимо, що за період 2017–2018 рр. фінансування сфери освіти зросло на 18,1 %, обсяг субвенції на освіту також збільшився на 17,4 %.

Доля видатків на освіту у зведеному бюджеті України коливається в межах 20 %, при чому в 2014 р. вона склала 19,14 %, а в 2018 р. – 16,8 % (рис. 1).

Пропорційне співвідношення структурних елементів освітнього «блоку» видатків зведеного бюджету є відносно сталим з року в рік (рис. 2).

Таблиця

Видатки на освіту та освітню субвенцію

Показник	Обсяг, тис. грн			2018 р./2017 р. (факт)	
	2017 р. (факт)	2018 р. (факт)	2019 р. (план)	Абсолютний приріст, тис. грн	Відносний приріст, %
Видатки зведеного бюджету України на сферу освіти (функціональна класифікація)	177 915 762,5	210 032 321,9	228 779 805,8	32 116 559,4	18,1
Видатки Державного бюджету України на освітню субвенцію місцевим бюджетам (програмна класифікація)	51 487 614,9	60 423 828,4	69 623 581,4	8 936 213,5	17,4

Складено авторами за даними Державної казначейської служби України. Річні звіти про виконання бюджету. Офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua>.

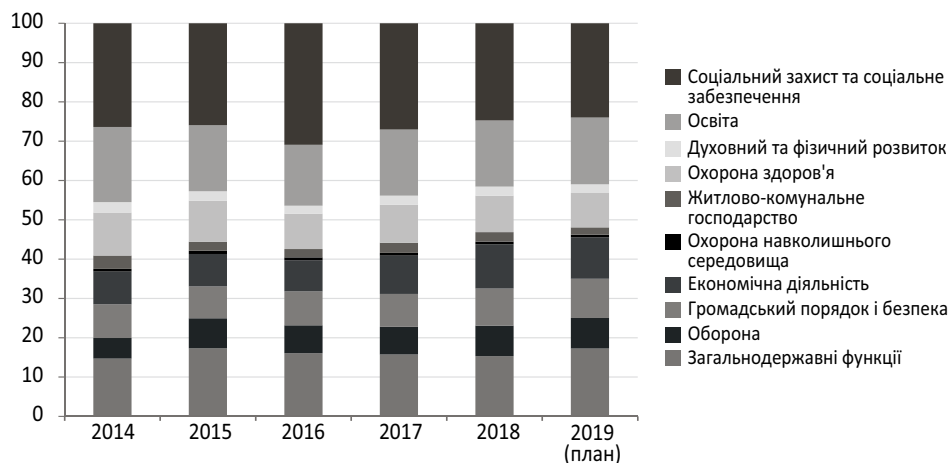

Рис. 1. Динаміка частки фінансування освіти в структурі видатків зведеного бюджету України, %

Складено авторами за даними Державної казначейської служби України. Річні звіти про виконання бюджету. Офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua>

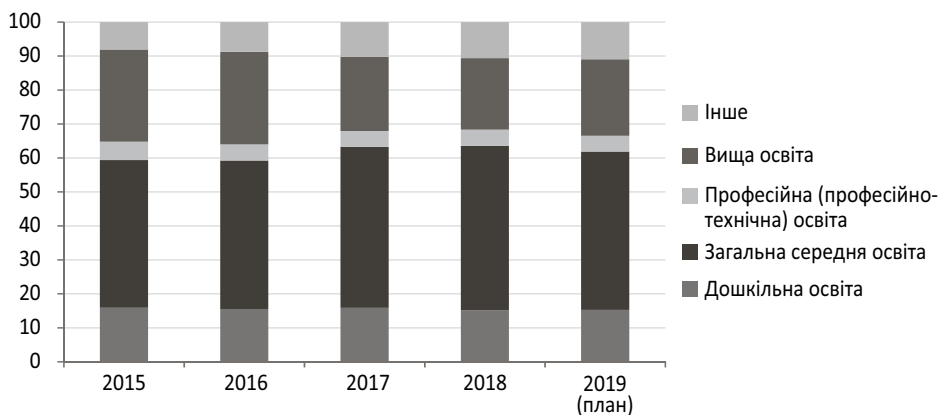

Рис. 2. Динаміка зміни структури видатків зведеного бюджету на освіту, %

Складено авторами за даними Державної казначейської служби України. Річні звіти про виконання бюджету. Офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua>

За сучасних умов розвитку економіки України однією з суттєвих проблем сфери освіти є недостатність фінансування закладів освіти, без чого неможливе надання якісних освітніх послуг. Неналежний рівень державного фінансування закладів освіти вимагає подальших наукових пошуків з метою вдосконалення фінансового забезпечення їхньої діяльності. Дефіцит коштів місцевих бюджетів зумовлює застосування механізму фінансування освітньої субвенції, яка надається

місцевим бюджетам для оплати праці педагогічних працівників. Враховуючи те, що в Україні продовжується адміністративно-територіальна реформа, проведення наукових досліджень та аналіз кращого міжнародного досвіду реалізації розподілу освітньої субвенції є актуальним та своєчасним. Коли мова йде про важливість втілення зарубіжного досвіду щодо освітньої субвенції, важливо відмітити позитивні зрушення в цій сфері в таких країнах як Естонія, Польща, Австрія, Швеція,

Фінляндія, Норвегія, США, Японія, Корея, Іспанія та ін.

В Естонії, для прикладу, держава видає субвенцію на навчання школярів, яку будь-хто може легко вирахувати. У 2016 р. з розрахунку на одного учня вона становила:

- на зарплату вчителя – 1229 євро;
- на оплату роботи дирекції – 92 євро;
- на навчальні матеріали – 57 євро;
- на навчання та професійний розвиток вчителів і дирекції – 12 євро;
- на шкільні обіди – 136,5 євро.

Естонська освітня система передбачає можливість втілення принципу «гроші ходять за дитиною». Йдеться про механізм, коли учень виявляє бажання навчатися в школі поза межами свого муніципалітету, тоді кошти субвенції (сума на одного учня складає 87 євро на місяць) переспрямовуються.

Для того, щоб реалізувати стратегію щодо освітньої субвенції, в Естонії розроблено 5 стратегічних цілей:

1. Якісна зміна в розумінні навчання.
2. Компетентні і вмотивовані викладачі та директори шкіл.
3. Узгодженість між можливостями навчання протягом усього життя і потребами ринку праці.
4. Цифрова революція в безперервному навчанні.
5. Рівні можливості для безперервного навчання і зростання участі у навчанні [7].

У Польщі рівень управління на місцях представлений гмінами (місцевими громадами сіл, міст, або їх груп). Фінансування освіти тут складається із декількох джерел: освітня субвенція, власні прибутки гмін, цільові дотації органам місцевого самоврядування та фонди ЄС. Однак на загальний обсяг субвенції, подібно до України, має вплив ціла низка показників, серед яких – міська це школа чи сільська, чи навчаються в такій школі діти із нацменшин, діти-інваліди. Це все впливає

на діапазон розміру коштів, що видаються на одну дитину.

Держава передає певну суму коштів в межах освітньої субвенції гміні в розрахунок на навчання одного учня. На що витратяться кошти – гміна вирішує самостійно (для прикладу, на ремонт доріг). Це говорить про нецільовий характер освітньої субвенції.

Щодо цільових дотацій, то їх видають на матеріальну допомогу школам, на закупівлю підручників, певні пріоритетні освітні програми у відповідному році. Видаються кошти також і на утримання дитячих садків.

Важливим досягненням реформи децентралізації в Польщі було забезпечення стабільності фінансування шкіл протягом усього процесу радикальних перетворень в освіті шляхом надання субвенції. В перший період, до 2000 р., елементом стабілізації були, з одного боку, зв'язок між сумою субвенції і доходами держави, а з іншого – використання порогів в алгоритмі розподілу освітньої субвенції, завдяки яким загальна сума освітньої субвенції для даної одиниці територіального самоврядування в наступному бюджетному році не могла бути нижчою, ніж субвенція, отримана в попередньому році (з урахуванням інфляції). Цей механізм забезпечив стабільну фінансову підтримку для освітніх закладів, яка не могла зменшуватися. У 2000 р. механізм порогів було послаблено, а через чотири роки його було скасовано. Водночас у фінансуванні освіти поступово зростала частка власних коштів гмін, які не походили із освітньої субвенції. Попри такий перерозподіл фінансування шкіл залишалося на стабільному рівні, що свідчить про пріоритетність освіти для громади та підкреслює сильну фіскальну позицію гмін [1, с. 34].

Варто відмітити, що Я. Вернер [8] і А. Шах [9] виділяють три теоретичні моделі управління освітою, які перед-

бачають передачу центральним урядом частини повноважень одиницям територіального самоврядування і школам:

- деконцентрація, у рамках якої центральне міністерство передає частину повноважень одиницям територіального самоврядування на регіональному чи місцевому рівні, однак ці одиниці зберігають пряму підпорядкованість центральній адміністрації (або є просто її частиною);

- децентралізація, тобто система, у якій управління школами і відповідальність за прийняття більшості управлінських рішень перекладається з рівня центрального уряду на рівень місцевого самоврядування, а частина завдань може бути передана у вигляді делегованих завдань;

- делегування повноважень школам, тобто передача керівним органом частини повноважень щодо прийняття рішень самій школі в ситуації, коли юридична відповідальність залишається на вищому рівні (на рівні керівного органу) і такі повноваження можуть бути відібрані у школи. Делегування повноважень на шкільний рівень є вищим проявом децентралізації у тих країнах, де значна частина повноважень вже належить територіальному самоврядуванню. Делегування є також природним підходом у шкільних системах, які фінансуються за допомогою так званих освітніх бонів [10].

Глибокою децентралізацією освіти відзначається і США, де за середню та вищу освіту відповідають штати, в той час як права і можливості федерального уряду в цій сфері обмежені. Головним інструментом фінансового впливу федерального уряду є гранти для підтримки місцевих органів освіти. За межами США субсидії чи субвенції використовуються аналогічним чином урядовими або приватними благодійними організаціями (резидентами даної країни) для субсидування проектів

і програм. Гранти можуть обмежуватися конкретною метою благодійника або використовуватися будь-яким способом в межах сфери діяльності організації-одержувача.

Згідно із Федеральним законом про грант і кооперативний договір 1977 року, федеральний грант – це правовий документ, що відображає відносини між урядом Сполучених Штатів Америки та державою, місцевим урядом або іншим суб'єктом, коли:

- 1) основна мета відносин полягає в тому, щоб передати цінність державі або місцевому уряду, або іншому одержувачу для досягнення суспільної мети щодо підтримки або стимулювання, дозволених законом Сполучених Штатів Америки, замість придбання (через закупівлю, оренду або бартер) майна чи послуг для прямої вигоди або використання урядом США;

- 2) істотної участі не очікується між виконавчим органом та державою, місцевими органами влади чи іншим одержувачем при здійсненні діяльності, передбаченої в угоді [11].

Розглянемо види грантів у сфері освіти США:

- категорійні гранти (можуть витрачатися лише на чітко визначені цілі, і одержувачам часто доводиться відповідати за частину федеральних коштів – 90 % доларів федеральної допомоги);

- проектні гранти (перш ніж подати заявку на отримання таких грантів, потрібно здобути певну кваліфікацію; загальна тривалість проекту для отримання грантів – три роки);

- блок-гранти (великі гранти, надані федеральним урядом державним або місцевим органам влади для використання в загальних цілях).

В ході дослідження окрему увагу хочемо звернути на таке товариство «багатих» країн, як Організація економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), яка являється міжна-

родною організацією, що об'єднує 34 країни світу (держави Європейського Союзу, США, Австралія, Швейцарія, Норвегія, Південна Корея, Японія та інші), більшість з яких є державами із високим доходом громадян та високим Індексом людського розвитку, що дає привід розглядати їх як розвинені. Можна також відстежувати активну співпрацю ОЕСР з країнами, які не є членами організації (зокрема з Україною), в рамках міжнародних заходів, спеціалізованих програм тощо.

В середньому країни ОЕСР витрачають 10 759 дол. США в рік на навчання середньостатистичного учня в межах закладів освіти (від початкової до вищої освіти), варіюючи цю суму таким чином, що 8 733 дол. США припадає на одного учня початкового рівня системи освіти, 10 235 дол. США – на одного учня нижчого середнього рівня, 10 182 дол. США – на одного учня старшого середнього рівня та 16 143 дол. США – студента на рівні коледжу чи університету. У початковій, середній та післявузівській позашкільній освіті 94 % витрат

закладів освіти на одного учня припадає на основні освітні послуги, такі як витрати на навчання (8 948 дол. США на одного учня), і лише 6 % – на допоміжні послуги, такі як добробут учнів (540 дол. США). На рівні коледжу чи університету набагато менша частка інституційних витрат спрямовується на основні послуги (64 %), тоді як приблизно одна третя загальних витрат на освіту одного студента (5 084 дол. США) йде на дослідження та розробки. З 2008 по 2014 рр. витрати на початкову, середню та позашкільну освіту зросли в середньому на 8 % у країнах ОЕСР, у той час, коли кількість учнів зменшилася на 2 %, що призвело до збільшення витрат на одного учня на 10 % за той же період (рис. 3).

Як наслідок, виникає питання про те, чи ресурси, пов'язані з освітою, дають адекватну віддачу. Хоча важко оцінити оптимальний обсяг ресурсів, необхідних для підготовки кожного учня чи студента, міжнародні порівняння витрат на одного учня (студента) можуть надати корисні орієнтири.

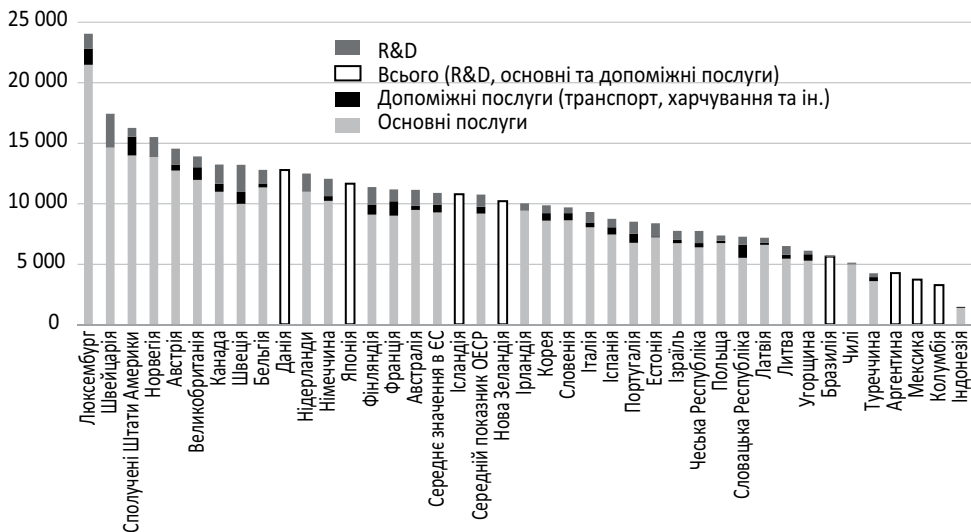

Рис. 3. Річні витрати закладів освіти на одного учня за типами послуг (2014 р.), дол. США

Джерело: OECD (2017), Education at a Glance 2017 : OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. URL: <https://static.assett.ie/documents/news/2017/09/oecd.pdf>.

Витрати на одного учня в закладах освіти значною мірою формуються на основі таких факторів: зарплата вчителів, особливості пенсійної системи, навчальні години, вартість навчальних матеріалів, кількість учнів. Політика щодо залучення нових вчителів, зниження середнього розміру класу чи зміни структури кадрів, витрат на одного учня, допоміжні послуги та дослідження (R&D) також можуть впливати на рівень витрат стосовно одного учня.

Ресурси, які країни можуть вкладати в освіту, дають змогу пояснити диференціацію результатів освітньої системи. Щоб порівняти, наскільки дорого коштує освіта в різних країнах, важливо не розглядати лише щорічні витрати на одного учня, а звернути увагу також на сукупні витрати на одного учня. Наприклад, високі видатки

на одного учня можуть бути компенсовані за рахунок коротких програм або слабшого доступу до освіти на певних рівнях. З іншого боку, здавалося б недорога система освіти на початковому етапі може виявитись дорогою в цілому, якщо рівень зарахування високий, а учні проводять більше часу в школі.

Початкова та середня освіта, зазвичай, є обов'язковими для всіх країн ОЕСР. Очікувані сукупні витрати на одного учня на цих рівнях показують скільки буде коштувати навчання одного учня на основі поточної обов'язкової освіти (рис. 4).

В середньому по країнах ОЕСР очікується, що учні будуть навчатися в початковій та середній школі загалом 13 років. Це збільшує загальні середньостатистичні сукупні витрати до 124 тис. дол. США стосовно одного

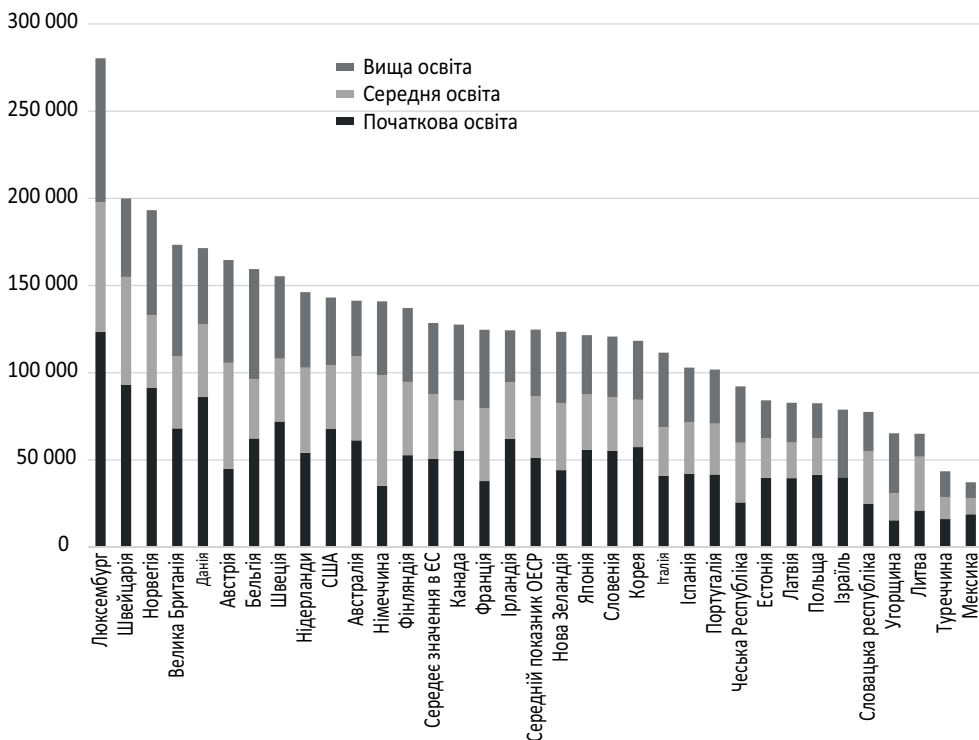

Рис. 4. Сукупні витрати на одного учня початкової та середньої освіти (2014 р.), дол. США

Джерело: OECD (2017), Education at a Glance 2017 : OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. URL: <https://static.rasset.ie/documents/news/2017/09/oecd.pdf>.

учня. Люксембург та Швейцарія витрачають понад 195 тис. дол. США на одного учня, в той час як в Індонезії та Мексиці цей показник нижчий 40 тис. дол. США.

Цілком об'єктивно, що більш заможні країни можуть дозволити собі більше витратити на освіту. В той же час ресурси, які можуть отримати країни на освіту, є важливим елементом у зміні результатів систем освіти. На рис. 5 наведено порівняльну модель країн, що інвестують менше 50 000 дол. США на одного учня 6–15 років, згідно із дослідженнями в межах Програми міжнародної оцінки студентів (PISA) (OECD, 2016). Кумулятивні витрати обчислюються шляхом множення державних та приватних витрат на одного учня за теоретичною тривалістю навчання в межах відповідного рівня, до 15 років.

За даними рис. 5 бачимо позитивний зв'язок між сукупними витратами на одного учня та показниками читання PISA в цілому по країнах, що інвестують менше 50 тис. дол. США. Дійсно, середня ефективність читання країни

збільшується на 25 балів за кожні додаткові 10 тис. дол. США загальної суми витрат на одного учня. Подібні результати також спостерігаються при аналізі наукових досліджень та математики за результатами PISA: у країнах, які інвестують менше 50 тис. дол. США на одного учня, приріст 10 тис. дол. США може призвести до поліпшення рівня знань у галузі науки та математики в середньому по країні (відповідно 30 і 34 бали). При розгляді суми понад 50 тис. дол. США на одного учня взаємозв'язок між показниками ефективності та сукупними витратами зникає. Це свідчить про те, що спосіб розподілу коштів може бути більш релевантним, ніж загальні сукупні витрати.

Можемо виокремити з представленого пулу країн ті, досвід яких є більш релевантним щодо українського. Зокрема, побудуємо подібну модель щодо таких країн як Грузія, Болгарія, Угорщина, Хорватія, Литва, Росія, Латвія, Чеська Республіка, Польща, Словенія. Регресійна залежність між результативністю в міжнародному порівняльному оцінюванні PISA та за-

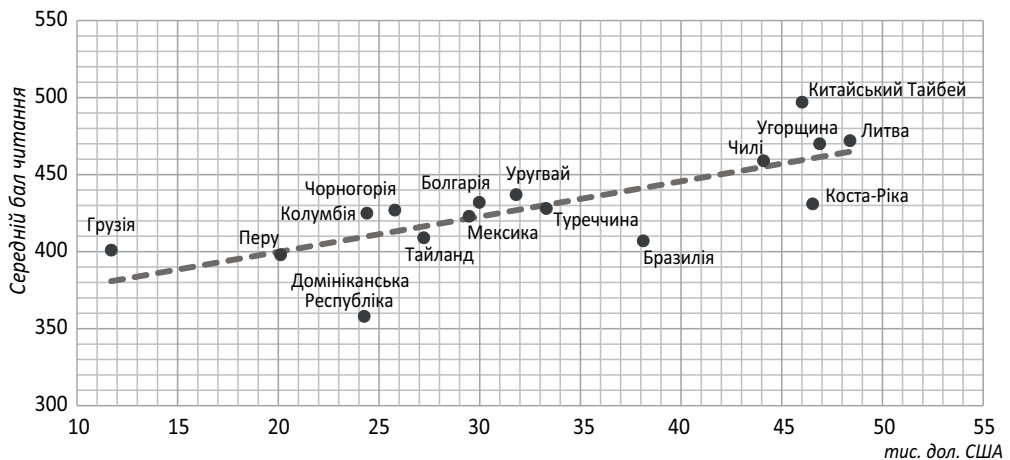
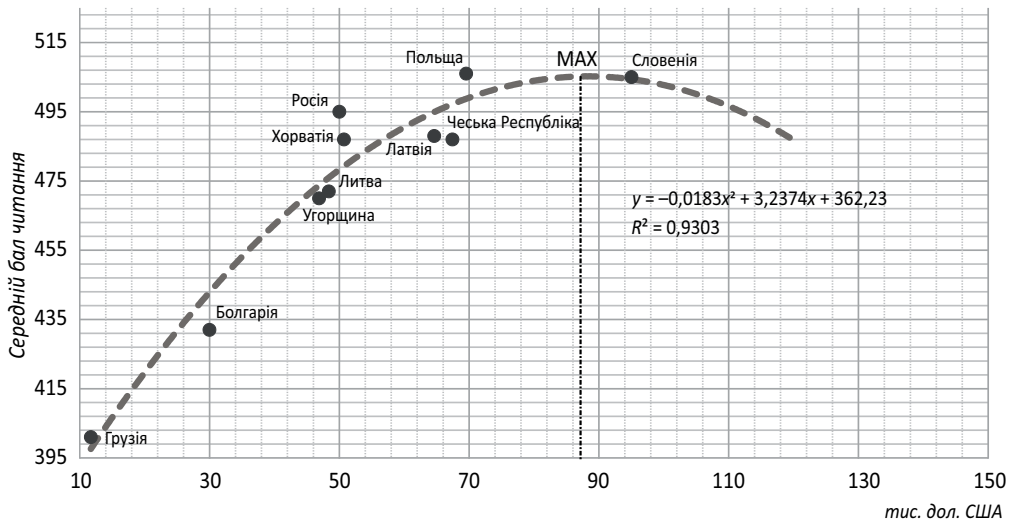

Рис. 5. Взаємозв'язок між сукупними витратами на одного учня від 6 до 15 років і середньою продуктивністю читання за результатами PISA (2014 р.)

Побудовано авторами за: OECD (2017), Education at a Glance 2017 : OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. URL: <https://static.rasset.ie/documents/news/2017/09/oecd.pdf>.

Рис. 6. Регресійна залежність між сукупними витратами на одного учня від 6 до 15 років і середньою продуктивністю читання за результатами PISA (2014 р.) для країн, досвід яких є релевантним для України

Побудовано авторами за: OECD (2017), Education at a Glance 2017 : OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. URL: <https://static.rasset.ie/documents/news/2017/09/oecd.pdf>.

гальними витратами на одного учня є показовою. За умови допущення достатньої однорідності групи країн вибірки з вірогідністю в 93 % можна зробити припущення, що максимальна результативність навчання може бути досягнута, якщо фінансування в середньому буде складати 86–88 тис. дол. США на учня (рис. 6).

Забезпечення такого важеля для України на сьогодні є амбітною задачею, однак позитивна динаміка щодо збільшення уваги до освіти з боку держави не викликає сумніву. Важливою віхою також є те, що у 2018 р. Україна брала участь у міжнародному порівняльному оцінюванні PISA, тому подальші дослідження будуть більш прикладними.

Отже, практично у всіх країнах зростають витрати закладів освіти на одного учня на всіх освітніх рівнях, за винятком післядипломної освіти, де витрати на одного здобувача освіти, навпаки, нижчі.

Аналізуючи та узагальнюючи зарубіжний досвід щодо розподілу субвенцій та дотацій на освіту, зауважимо, що безпідставно переносити якісь певні досягнення на українську систему освіти було б неправильним. Адже кожна країна формує свою систему розподілу бюджету на освіту з огляду на потреби конкретного закладу освіти (навіть конкретного учня), ситуації щодо чисельності дітей в сільській місцевості та потреб певного регіону в цілому.

В Україні, перш за все, потрібно удосконалити державні стандарти успішності та розробити освітні індикатори, за якими можна буде визначати довгостроковий прогрес учнів та школи. Показники успіху в нашій країні щодо розбудови децентралізованої системи освіти залежать від готовності працювати в режимі самостійності, узгодженості та взаємодоповнюваності, коли всі учасники освітнього процесу зможуть об'єднатися для реалізації цієї стратегії.

Список використаних джерел

1. Шиян Р. Децентралізація освіти у Польщі : досвід для України. Київ : Юстон, 2016. 44 с.
2. Ян Герчинський. Фінанси освіти в Україні : окремі стратегічні питання. Київ : ТОВ «Видавництво «Юстон», 2017. 152 с.
3. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси : навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 368 с.
4. Нагребельний В. П. Фінансове право України : методи та правові форми фінансової діяльності держави. URL: <http://libr.org.ua>.
5. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення освітньої галузі в Україні : існуючі проблеми та перспективи їх вирішення. *Економіст*. 2015. № 8. С. 1–6.
6. Субвенція. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <http://uk.wikipedia.org>.
7. Як це у них. Естонський досвід реформи середньої освіти. URL: <https://lifepravda.com.ua/society/2016/06/13/213508>.
8. Вернер Я. Освіта та децентралізація в Західній Європі: політика «сплетення» в дії. *Журнал європейської економіки*. Тернопіль : ТНЕУ, 2009, вересень. Т8 (№ 3). С. 130-134.
9. Управление на местном уровне в развивающихся странах / под ред. А. Шаха. М. : «Весь Мир», 2004. С. 328.
10. Баланс інституційних змін : польська освіта в перехідний період. URL: <http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/Decentralizaciya-osvitii-u-Pol=schi-2.pdf>.
11. Кодекс США § 6304 – Використання грантових угод. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/31/6304>.

Andrii Lytvynchuk

Ph. D. (Economics), SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, a.litvinchuk@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7523-558X>

Ivan Haiduk

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, gaiduk94ivan@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3144-1469>

**FOREIGN EXPERIENCE IDENTIFICATION IN THE FIELD
OF EDUCATIONAL SUBVENTIONS AND SUBSIDY:
IMPACT ON LEARNING OUTCOMES**

Abstract. *The authors review the essence of the concepts «subsidy» and «subvention», their differences and similarities. The experiences of Estonia, Poland, the USA and other countries in the sphere of educational subvention distribution is analyzed. The authors analyze the structure and dynamics of expenditures on education from the budget of Ukraine. From the pool of OECD members, the authors identified those countries whose experience is more relevant to the Ukrainian one. In particular, the correlation regression model is created on the data of such countries as Georgia, Bulgaria, Hungary, Croatia, Lithuania, Russia, Latvia, the Czech Republic, Poland, and Slovenia. The link between performance in international comparative PISA testing and total costs per student has been found. Assuming a sufficient homogeneity of a group of sample countries, it can be assumed with a probability of 93 % that the maximum learning outcomes in these countries can be achieved through financing in the range of 86–88 thousand U.S. dollars per pupil. Providing such a leverage for Ukraine today is an ambitious task, but the positive dynamics of increasing attention to education on the part of the state is beyond doubt. In 2018, Ukraine participated in the Programme for International Student Assessment (PISA), therefore further research results will be more applied. The first-priority task for Ukraine is to improve the state educational standards and to develop educational indicators, which will determine the long-term progress of students and schools. The article shows that in Ukraine the success indicators*

of the development of a decentralized education system directly depend on the readiness to work in a regime of autonomy, consistency and complementarity, when all members of educational process can unite to implement this strategy.

Keywords: education, educational subvention, subsidy, OECD, state and local budget, budget expenditures.

References

1. Shyian, R. (2016). *Decentralization of education in Poland: experience for Ukraine*. Kyiv: Yuston [in Ukrainian].
2. Herchynskiy, Ya. (2017). *Education finance in Ukraine: certain strategic issues*. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Iuston» [in Ukrainian].
3. Bazylevych, V. D., Balastryk, L. O. (2002). *State finance*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
4. Nahrebelnyi, V. P. (2004). *Financial law of Ukraine: methods and legal forms of financial activity of the state*. Retrieved from <http://libr.org.ua> [in Ukrainian].
5. Boholib, T. M. (2015). Financial support for the educational sector of Ukraine: problems and prospects of their solution. *Economist*, 8, 1–6 [in Ukrainian].
6. Subvention. (n. d.). *Wikipedia*. Retrieved from <http://uk.wikipedia.org> [in Ukrainian].
7. Tytysh, H. (2016, June 13). How are they? Estonian experience in the reform of secondary education. *Ukrainian truth*. Retrieved from <https://life.pravda.com.ua/society/2016/06/13/213508> [in Ukrainian].
8. Verner, Ya. (2009). Education and decentralization in Western Europe: the policy of «plexus» in action. *Journal of European Economy*, Vol. 8, No. 3, 130–134 [in Ukrainian].
9. Shah, A. (Ed.). (2004). *Local governance in developing countries*. Moscow: Ves' Mir [in Russian].
10. Balance of institutional changes: Polish education in transition. (n. d.). *decentralization.gov.ua*. Retrieved from <http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/Decentralizaciya-osvitii-u-Pol=schi-2.pdf> [in Ukrainian].
11. U.S. Code § 6304. Using grant agreements. (1982, September 13). *www.law.cornell.edu*. Retrieved from <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/31/6304>.